

Na pitanje Giusepea Zucce, urednika biblioteke *Umorismo italiano. Serie del fauno giallo (Talijanski humorizam. Biblioteka žutog fauna)* i osnivača nakladničke kuće *Il Fauno*: „Što je to, po vama, humor?“ Massimo Bontempelli odgovorio je na sebi svojstven, bontempelijevski način: „Humorizam je jedini način da nas ne shvate ozbiljno i onda kad govorimo o ozbiljnim stvarima: to je piščev ideal.“¹

Može se tvrditi da je ne biti shvaćen ozbiljno i kada se govori o ozbiljnim stvarima jedna od misli vodilja začetnika talijanskoga magičnog realizma još od njegovih književnih početaka obilježenih prvom zbirkom kratkih priča *Socrate moderno (Moderni Sokrat)*. Prisjećajući se svoga četverogodišnjeg učiteljskog iskustva u provincijskim gradićima Italije na početku 20. stoljeća, Bontempelli satirizira figuru učitelja, odnosno različite tipove modernoga Sokrata, bačene u ralje koruptivnoga obrazovnog sustava i njegova neučinkovitog birokratskog aparata, koji sporo umiru unatoč ispijanju državne kukute „jer im ju država daje u suviše malim dozama!“² Bontempelli se usput obrušava i na konvencije i sustav vrijednosti talijanskoga provincijskog malograđanstva, karijerizam, pa čak i masonstvo, s očekivanim humorističkim učinkom.³ Bontempelijev humor, koji se u većem dijelu njegova opusa javlja u obliku ironije, satire, parodije, apsurdna te groteske, dade se primijetiti i u njegovu publicističkom radu. Najreprezentativniji primjer u tome pogledu predstavlja niz članaka s kojima Bontempelli sudjeluje u takozvanoj kardučijevskoj polemici (*la polemica carducciana*) u kojoj su se suprotstavili osporavatelji i branitelji Carduccijeva kritičarskog rada. Polemičari priklonjeni Croceovu osporavateljskom stajalištu nadjenuli su mu nadimak „humorist“ aludirajući, kako primjećuje Simona Cigliana, na njegovu tobožnju „nesposobnost da sudjeluje u raspravi.“⁴ Bontempelli je, naime, „navukavši ruho razigranog i slobodoumnog golijarda usmjerio [...]

¹ MASSIMO BONTEPELLI, *L'Eden della tartaruga*, Edizioni d'arte Fauno, Roma, 1926. Svi citati i naslovi u članku prijevod su s talijanskoga autorice članka.

² MASSIMO BONTEPELLI, *Socrate moderno*, Lattes, Torino, 1908., str. VII.

³ VIDI GIUSEPPE LIPPARINI, „Romanzi e novelle“, *Il Marzocco*, Firenca, god. XIII., br. 27., 5. srpnja 1908., str. 2.

⁴ SIMONA CIGLIANA, „Gli antidoti della ragione: classicismo, ironia e metafisica“, *Bollettino '900*, br. 1. – 2., 2010., <<https://boll900.it/numeri/2010-i/Cigliana.html>>, (14. I. 2020.).